

آشوب بنزین در پنج قاره

ریحانه یاسینی

روزنامه‌نگار

مردی با صورت آفتاب سوخته و موهای مشکی فرخورده، تکه چوب قطوری را روی شانه‌اش گذاشته و با دودست محکم آن را چسبیده است. ابروهای درهم، لبان بسته و بی حرکت، چهره‌ای قاطع و خشمگین را از او نشان می‌دهد. پشت سر این مرد شرقی در امتداد تکه چوب بزرگ، مرد دیگری با پیراهن شیری رنگ تاروی زانو، دستاری روی سروپایه‌های برهنه چوب را محکم گرفته است. در فاصله‌ای حدود دومتربین آن دو، موتورسیکلتی معلق به تکه چوب بسته شده و روی آن پارچه‌نوشته‌ای به زبان هندی بارنگ قرمز به نشانه اعتراض بسته شده است.

اکونومیک تایمز در ماه مه ۲۰۱۲ در تشریح عکس این دودر دوش: «نیتاناندا ولاکادو، فعال مدنی و دستیارش یک موتورسیکلت را برای نشان دادن اعتراضاتشان به افزایش قیمت بنزین باخودمی کشند.»

آن سال، هندی‌ها اعتراضات گسترده‌ای را به افزایش ۱۱.۵ درصدی قیمت سوخت به راه انداختند و موتورسیکلت‌هایی که روی گاری می‌کشیدند یا به آب می‌انداختند، نمادشان شد.

چند سال بعد، کارگران ماشین‌های سنگین چینی اعتصاب کردند. آنها در بندر شانگهای روی تریلی‌هایشان پارچه‌های قرمز با نوشته‌های زرد بستند و کل بندر را در اعتراض به افزایش ۱۸ درصدی قیمت سوخت از کار انداختند.

چند سال بعد از آن دو میلیون کارگر در انگلستان در اعتراض به قیمت‌های سوخت اعتصاب کردند و در اعتراضات گسترده متأخر نیز مردم فرانسه با پوشیدن جلیقه‌های زرد رنگ به خیابان‌ها آمدند و یک سال است که طرفداران جنبش جلیقه زرد هائوز در خیابان هستند.

حالا آخرین اعتراضات مردم نسبت به سیاست دولت‌مردان برای افزایش قیمت سوخت مربوط به مردم ایران می‌شود که البته یکی از گسترده‌ترین اعتراض‌ها در تمام جهان بوده است. بررسی تطبیقی آنچه که در کشورهای مختلف جهان بعد از اجرای سیاست اصلاح قیمت بنزین گذشته، نشان می‌دهد که تاکنون هیچ دولتی بدون اعتراضات گسترده مردم نتوانسته است سیاست‌های اصلاحی خود را پیش ببرد.

«ایران» در تاریخ اعتراض‌های مردمی علیه قیمت بنزین کنکاش کرده‌ و از آسیا تا اروپا و آمریکا جنوبی، ۵ کشور را بررسی کرده است. در تمام این کشورها، بنزین علیه کارگران و طبقه متوسط بوده است. تاکنون گسترده‌ترین اعتراض‌ها به سیاست‌های بنزینی، در انگلستان و فرانسه شکل گرفته و همچنین تنها در یک مورد آن هم در اکوادور، دولت بعد از اعتراضات مردمی قیمت‌ها را به حالت اولیه برگردانده است.

■ انگلستان، ۵ سال اعتراض گسترده و اعتصاب ۲ میلیون نفری

انگلستان ۵ دوره در سال‌های ۲۰۰۵، ۲۰۰۷، ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ درگیر اعتراضات سراسری به دلیل افزایش قیمت بنزین بوده است. سه دوره از این اعتراضات، در دسته مهم‌ترین اعتراضات سراسری قرن ۲۱ در جهان جای می‌گیرند.

اولین دوره آن همراه با اعتصاب‌های سراسری در سال ۲۰۰۰ شروع شد و دوره‌های بعدی اعتراضات نیز از همین جاشکل گرفت.

اعتراضات سال ۲۰۰۰، توسط کامیون‌داران مستقل شکل گرفت. یک گروه از این کامیون‌داران در جنوب شرقی انگلستان جریان اعتراضی به نام «ترانش» را در پالایشگاه‌های نفت و انبارهای سوخت در «اسکس» شکل دادند.

اعتراضات به این دلیل بود که از سال ۱۹۹۳، مالیات ۷۲.۸ درصد از کل هزینه سوخت را تشکیل می‌داد اما در سال ۲۰۰۰ دولت میزان مالیات را به ۸۱.۵ درصد از قیمت سوخت رسانده بود. در این سال قیمت سوخت در انگلستان به گران‌ترین قیمت در اروپا رسید، در حالی که تا پیش از انجام این اصلاح مالیاتی در انگلستان

بررسی تطبیقی «ایران» از واکنش مردم به افزایش قیمت بنزین در کشورهای مختلف

سوخت ارزان تر از تمام اروپا بود.

در اعتراض به این تغییر، معترضان تأسیسات نفتی را محاصره کردند و همین مسئله باعث اختلال گسترده در توزیع فرآورده‌های نفتی شد. هدف از این اعتراضات، تضمین کاهش نرخ سوخت بود که البته دولت در مقابل آن ایستاد و تصویب نکرد.

بعد از آنکه اعتراض‌ها به پایان رسید، دولت برنامه ثابت نگه داشتن نرخ سوخت را اعلام کرد و قول داد که تغییراتی در مالیات و بروسایلی نقلیه ایجاد کند. این برنامه شامل مالیات بروسایلی نقلیه خارجی می‌شده که در جاده‌های انگلیس کار می‌کنند.

بر اساس برآورد اتاق بازرگانی لندن، هر یک روز این اعتراضات ۲۵۰ میلیون یورو به کسب و کارها ضرر زد و در کل باعث یک میلیارد دلار خسارت به کسب و کارهای انگلیسی شد.

این اعتراضات در آن زمان تأثیر چندانی نداشت اما باعث «خرید وحشت‌زده» در سال ۲۰۰۵ و ۲۰۰۷ شد. خرید وحشت‌زده یا پانیک خرید، به حالت خرید بسیار زیاد و غیر معمول یک محصول گفته می‌شود که بعد از یک فاجعه یا پیش‌بینی امکان وقوع یک فاجعه انجام می‌شود. از طریق تشویق مردم به این خریدهای گسترده و غیر معمول می‌توان اثرات افزایش قیمت گسترده یا کمبود یک محصول را مدیریت کرد؛ یعنی همان کاری که دولت انگلستان در دو بازه زمانی در مورد سوخت و فرآورده‌های نفتی انجام داد. به همین دلیل دامنه اعتراضات سال ۲۰۰۵ گسترده نشد. در آن سال، دولت قیمت بنزین را ۹۰ پنی در هر لیتر افزایش داده بود. البته این افزایش قیمت بیش از هر چیز دیگر به دلیل طوفان کاترینا و آسیب رسیدن به تأسیسات نفتی آمریکا بود که عرضه جهانی بنزین را با اختلال مواجه کرده بود.

در سال ۲۰۰۷ نیز دولت انگلستان یک یورو به قیمت هر لیتر سوخت اضافه کرد. بعد از آن در سال ۲۰۱۱ اعتصاب‌های گسترده‌ای در سراسر انگلستان به قیمت سوخت شکل گرفت. بر اساس گزارش بی‌بی‌سی، در آن زمان ۶۰ درصد از مدارس انگلستان تعطیل شدند و ۶ هزار عمل جراحی بیمارستانی لغو شد؛ چرا که ۲ میلیون کارگر بخش عمومی اعتصاب کرده بودند.

در آخرین دوره این اعتراض‌ها در سال ۲۰۱۲، اتحادیه تجارت انگلستان هشدار داد که در حال سامان‌دهی اعتصابی است که روی بهداشت و درمان و امنیت اثر می‌گذارد. این اتحادیه اعلام کرد که ۲ هزار راننده نفتکش را که توزیع ۹۰ درصد از سوخت انگلستان را در دست دارند، متحد کرده است.

اگرچه هیچ اعتصابی انجام نشد اما هشدارهای دولت باعث شد که حالت خرید وحشت‌زده ایجاد شود و مردم اقدام به خرید گسترده سوخت کنند.

در تمام این سال‌ها، اعتراض‌ها و اعتصاب‌ها، هیچ‌کس کشته نشد. تنها در سال ۲۰۱۲، یک زن مجروح شد. این زن ۷۵ ساله، ۲۰ گالن بنزین خریده، همچنین چند شیشه مربا را از بنزین پر کرده و در چکمه‌های خود پنهان کرده بود.

در حال حاضر قیمت هر لیتر سوخت بنزین در انگلستان ۱.۲۸ یورو و هر لیتر دیزل ۱.۳۴ یورو است. اما قیمت‌هایی که برای بنزین زدن خیابان به خیابان و شهر به شهر در این کشور متفاوت است.

■ اکوادور: ترس لنین

سرتاسر اروپا از سال ۲۰۰۰ تاکنون درگیر اعتراضات مردمی برای افزایش یا اصلاح قیمت بنزین بوده است. اما در آمریکا و بخصوص آمریکای جنوبی نیز مسأله اعتراضات مردمی برای افزایش قیمت بنزین جدی است.

واشنگتن پست در ۱۴ اکتبر ۲۰۱۹ نوشت: «در اکوادور، هزاران معترض خیابان‌ها را بستند، به آتش کشیدند و به ساختمان مجلس شورای ملی حمله کردند. رئیس جمهوری (لنین مورنو) حالت اضطراری اعلام کرد و دولت خود را از پایتخت بیرون کشید.»

این اعتراض‌ها در اکوادور زمانی آغاز شد که دولت پایان سیاست یارانه روی قیمت‌های سوخت را اعلام کرد. در نتیجه اعتراض‌ها هفت نفر کشته شدند و هزار